І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 New York's Telephone: BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 95. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 23-го ТРАВНЯ 1961 — 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 23, 1961 — No. 95. VOL. LXVIII.

ЗДА ПРОЄКТУЮТЬ ПЕРЕВІРКУ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ СОЮЗНИКАМ

ДОСІ АМЕРИКА ВИДАЛА ПОНАД 27 БІЛЬЙОНІВ НА ВІЙСЬКОВУ ДОПОМОГУ І МАЙЖЕ 57 БІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ НА ЕКОНОМІЧНУ

Вашингтон. — Останні події в південносхідній Азії приспішили рішення американського уряду перевірити дотеперішній плян військової допомоги своїм союзникам. Досі військова допомога відбувалася цим способом, що ЗДА давали своїм союзникам зброю і військовий виряд та допомагали при вишколюванні військових частин. Виявляється, що цього є замало у відношенні до потреб. Оборонний бюджет на 1962-ий рік предложив попередній президент Айзенгавер, і президент Кеннеді трохи його змінив, збільшивши суми на деякі оборонні видатки. Тепер вже в урядових колах плянують, щоб зробити поважні зміни в допомозі союзникам в бюджеті, що його предложить президент Кеннеді в січні 1962-го року, і який буде призначений на рік, що починається 1-го липня 1962 року і триватиме до 30 червня 1963-го року. Міжнародна Адміністрація Співпраці предложила свої пляни, чого потреба для допомоги закордонним державам, і що досі ЗДА зробили в цій ділянці. Від 1-го липня 1945-го року до 30-го червня 1960-го року ЗДА видали на військову допомогу своїм союзникам $27,105,700,000, а на економічну допомогу в тому самому часі — $56,985,100,000. Крім цього ЗДА втримували своїм коштом поважне число своїх збройних сил, які працювали як дорадники в запринзнених державах. Деякі дані про військову допомогу окремим державам належать до військових таємниць, і тому їх немає в повищій сумі. Від липня 1945 до червня 1960 року ЗДА видали Европі $14,830,800,000 на танки, кораблі, літаки, автомобілі, електронічну комунікацію і ракети. Країни Далекого Сходу в тому самому часі дістали $6,745,300,000 на літаки, машинову зброю, кораблі, авта, трактори і танки. Країни Латинської Америки дістали разом $389,800,000 на танки, важкі автомобілі, літаки, протилетунську зброю і електронічне влаштування. З европейських держав найбільше дістала Франція — $4,242,800,000; за нею йде Італія — понад два більйони; Англія дістала на збросння від ЗДА понад один більйон долярів. На Далекому Сході найбільшу допомогу на збросння дістав Національний Китай — понад два більйони долярів; Південна Корея дістала більше, як півтора більйона долярів. З латинських американських держав найбільшу допомогу на збросння взяла Бразилія — $152,500,000, найменшу Ель Сальвадор — $100,000. З африканських держав Етіопія дістала на військову допомогу понад $42 мільйони, Лібія — майже три мільйони і Ліберія — півтора мільйона долярів. Останні події в світі змушують американський уряд до того, щоб збільшити військову допомогу деяким країнам, бо вони є більше загрожені комуністичною небезпекою, як це видко з того, що діється в південносхідній Азії.

В Монтґомері проголошено виїмковий стан

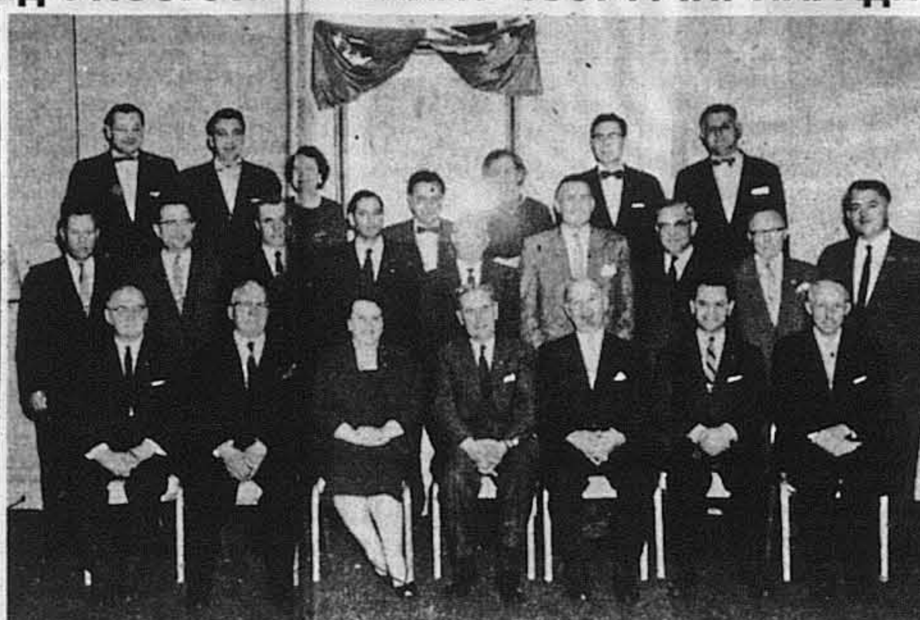
Монтґомері, Алабама. — 21-го травня губернатор Джан Петтерсон оголосив виїмковий стан і покликав до служби відділи Крайової Ґвардії, щоб пильнували порядку в місті Монтґомері, де від суботи є заворушення у зв'язку з виступом частини білого населення проти здійснювання закону про скасування расових обмежень в транспорті, шкільництві і в ресторанах та інших публічних місцях. Юрба білих облягала церкву, в якій перебувало чорне населення зі своїм провідником д-ром Мартином Лютером Кінґом, де відбувалося протестаційне віче проти виступу білих. 20-го травня в Монтґомері в Алабамі 20 осіб були поранені під час вуличних боїв білої юрби проти так званих „Їздців волі", які контролювали автобусові стації, щодо здійснення расової інтеґрації. Юрба в числі коло тисячі осіб атакувала автобуси, в яких їхали білі і кольорові пасажири. Під час заворушень потурбований був представник департаменту справедливости і президента Кеннеді 32-річний Джан Сейджентелер, який хотів рятувати білу дівчину від войовничої юрби. Поранені були 4 репортери та часописні фотографи, які хотіли фільмувати ці заворушення. Потурбовані були і ті негри, які не належали до групи контролерів, що прибула із Бірмімґгему до Монтґомері. Поліція заарештувала 4 особи. Демонстранти нападали і на тих білих, які їхали в автобусі разом із чорними. Федеральний уряд вислав 20-го травня до Алабами 400 маршалів та інших урядовців, які мають встановити порядок.

В суботу 20-го травня відзначено День Збройних Сил

Ню Йорк. — В суботу 20-го травня в „Дні Збройних Сил" на П'ятій Евню відбулася парада, в якій взяли участь армійські і летунські з'єднання та відділи морської піхоти і моряків. Парада почалася при 93-ій вулиці, а закінчилася при 62-ій. На чолі паради їхав відділ кінної поліції, а за нею в авті почесний великий маршал посадник Ваґнер і віцеадмірал Чарлз Веллборн, командант Дня Збройних Сил на стейти Ню Йорк, Ню Джерзі і на стейти Нової Англії. В параді взяли участь дві тисячі кадетів із Військової Академії. В марші взяли участь 10,000 збройних сил, а параді приглядалося 45,000 осіб. Коло 250,000 осіб оглядали різні роди зброї: літаконосці, кружляки, арсенали, летунські бази і т. п. в Метрополітальній нюйоркській окрузі та в стейтах Нової Англії.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УНСОЮЗУ ПОЧИНАЄ СВОЇ РІЧНІ НАРАДИ

Союзівка, Кергонксон. — У понеділок, 22-го травня, в полудневих годинах почались на цій оселі звичайні річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу, що триватимуть упродовж тижня та які були попереджені перевіркою майна, діловодства і організаційного стану цієї інституції, яку перевела Головна Контрольна Комісія впродовж минулого тижня. Цьогорічні наради різняться від усіх попередніх тим, що на їх порядку, крім звичайних справ, як звіти з праці, обговорення цих звітів та крім ухвал для добра організації, є вибір головного предсідника, місце якого опорожнилось внаслідок смерти сл. п. Дмитра Галичина 26-го березня ц.р. Згідно з постановою статуту УНСоюзу, Головний Уряд повинен опорожнене місце заповнити. В нарадах беруть участь усі члени Головного Екзекутивного Комітету: заступник головного предсідника Йосип Лисогір, що після смерти сл. п. Дмитра Галичина виконує обов'язки головного предсідника і тим самим відкрив та проводитиме нарадами, заступниця гол. предсідника п-ні Анна Герман, головний секретар д-р Ярослав Падох і гол. касир Роман Слободян; члени Головної Контрольної Комісії: її голова д-р Володимир Галан, його заступник інж. Володимир Коссар, секретар інж. Степан Куропась та члени Петро Кучма і дир. Петро Пуцило; головні радні: Богдан Зорич з Торонта, Дмитро Шмагала з Клівленду, Іван Кокольський з Вунсакет, Тарас Шпікула з Шикаго, Іван Одежинський з Филаделфії, Василь Гузар з Рачестеру, адв. Анна Чопик з Бостону, Андрій Джула з Ембридж, Олена Штогрин з Филаделфії, Володимир Дідик з Дітройту, Микола Давискиба з Бостону і Ярослав Гук з Гартфорду та гол. редактор „Свободи" Антін Драган. У першому дні нарад, крім формальностей відкриття та прийняття порядку нарад, передбачене було віддання пошани патронові УНСоюзу Тарасові Шевченкові у 100-річчя його смерти, після чого продовжуватимуться наради відповідно до прийнятого порядку.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ від час минулорічних нарад, що відбулись також з кінцем травня в Торонті, Канада. У першому ряді (зліва) сидять: голова Головної Контрольної Комісії д-р Вол. Галан, гол. касир Роман Слободян, заступниця гол. предсідника Анна Герман, головний предсідник, сьогодні вже покійний, Дмитро Галичин, заступник гол. предсідника Йосип Лисогір, гол. секретар д-р Ярослав Падох і ред. А. Драган. В другому ряді (зліва) стоять: гол. контролери інж. Ст. Куропась, дир. П. Пуцило і Петро Кучма, гол. радний та екзекутивний секретар Канадійської Канцелярії УНС Б. Зорич, гол. контролер та директор Канадійської Канцелярії УНС інж. Вол. Коссар, і головні радні: Іван Кокольський, Дм. Шмаґала, М. Давискиба і Яр. Гук. В третьому ряді (зліва) стоять головні радні: В. Гузар, Ів. Одежинський, адв. Анна Чопик, Т. Шпікула, Олена Штогрин, Вол. Дідик і А. Джула. Всі з членів Головного Уряду займають також відповідні пости, часто чолові, в громадському житті українців ЗДА і Канади.

Потверджено офіційно рішення щодо зустрічі Кеннеді з Хрущовим

Москва. — У Вашинґтоні й Москві появились одночасно майже тотожні комунікати про зустріч през. Джана Ф. Кеннеді і Нікіти Хрущова у Відні в днях 3 і 4 червня ц. р. У тому комунікаті сказано, що та конференція не має на цілі вести формальні переговори та осягнути порозуміння у важливих актуальних міжнародних справах а тільки створити „актуальну й вигідну нагоду для першого особистого контакву" між двома головами урядів та для переведення виміни думок. Конференція Кеннеді з Хрущовим відбудеться безпосередньо після відвідин Кеннеді у Парижі де він буде нараджуватися з французькими державними мужами від 31 травня до 2 червня ц. р. В американському тексті комунікату кажеться ще, що безпосередньо після побачення з Хрущовим през. Кеннеді з своєю дружиною яка буде товаришити йому до Парижу й Відня поїдуть до Лондону де наступного дня відбудуться хрестини доньки сестри президентової, заміжньої за польським князем Радзівілом. Побачення Президента з прем'єром Геролдом Мекмілленом відбудеться 5 червня ц. р., після чого, ще того самого дня, Президент повернеться до Вашинґтону, а його дружина залишиться на кілька днів в Лондоні. Виявляється, що справа побачення през. Кеннеді з Хрущовим була вже заторкнена в розмові амбасадора Люеллина Томпсона з Хрущовим в березні ц. р.

$1,436 на Пам'ятник Шевченкові з Вунсакет

Вунсакет, Ровд Айленд. — Місцевий Комітет Пам'ятника Шевченкові, що його очолює головний радний УНСоюзу п. Іван Кокольський, тількищо переслав до канцелярії крайовогоКомітету в Ню Йорку $1,436.80 на будову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. На ці фонди склались пожертви організацій: Т-ва „Запорозька Січ", 206-ий Відділ УНС — $200; Сестрицтво Пречистої Діви Марії — $100; Православна парафія — $90.80; Т-во ім. Івана Франка, 241-ий Відділ УНС — $50; та від громадян: д-р. Єфим Беремчук — $50; хор „Бандура" — $50; Іван Кокольський — $25; Орест Чагарин — $25; Василь Чорний — $25 та інші. Збірка продовжується.

Школа св. Юра в Ню Йорку відзначила 150-річчя народження о. Маркіяна Шашкевича

Ню Йорк. — Учні школи св. Юра в суботу 20-го травня в шкільній авдиторії відзначили 150-річчя народження пробудителя Галицької України о. Маркіяна Шашкевича представленням п'єси Івана Керницького „На Білій Горі" і концертом релігійних пісень. На програму склалися: Вступне слово пароха о. д-ра Юліяна Катрія, ЧСВВ; п'єса І. Керницького: „На Білій Горі" в трьох частинах; веснівки; продукції шкільного хору; рецитація учнів п'ятої кляси „Молитви Маркіяна" Лесі Храпливої; деклямація Уляни Близнак вірша Р. Завадовича „Поклін Маркіянові". Шкільний хор крім релігійних пісень відспівав композицію Ігоря Соневицького до слів о. М. Шашкевича „Підлисся". Вечір закінчено співом пісні „Боже, вислухай благання". Постановкою, проводом і декораціями займалися Сестри ЧСВВ; учитель Іван Близнак дбав про живе слово; хором диригував проф. Ігор Соневицький, а веснівки підготовила учителька Аполонія Книш. У виставі брали участь Християна Прокоп, Адріян Сливоцький, Андрій Стефанюк, Лідія Шуль, Романа Коваль і Юрій Шевчук.

ЗДА заявили в Женеві, що комуністи хочуть захопити південну Азію

Женева. — Ціллю комуністичної політики є заволодіння в цілій південній Азії і комуністичні країни, репрезентовані на теперішній Женевській конференції в справі Ляосу, хочуть, щоб вільні південно-азійські країни просто скапітулювали та підпорядкувались диктатові — такий сутній зміст широкої заяви, що її оприлюднила американська делеґація в Женеві. У заяві звертається увагу на комуністичну фразу про „мирний, невтральний і з'єдинений Ляос", що її вживають комуністи. Але під „миром, невтральністю і з'єднанням" комуністи розуміють такий стан, як вони його завели в Тибеті, Монголії, в Балтійських країнах і інших країнах Східньої Европи. Іншими словами, комуністи змагають до того, щоб у Женеві „мирно" скапітулювали всі південно-азійські країни, які ще не є під володінням комуністів. Гостроту змісту і тону американської заяви коментатори пояснюють фактом високонапастливої промови, що її виголосив в минулу п'ятницю на тій Женевській конференції закордонний міністер комуністичного Північного В'єтнаму проти З'єдинених Держав. До речі, під час його промови комуно-китайський міністер Чен-ї спокійно спав, але прокинувся, коли південно-в'єтнамський міністер вичисляв факти агресії і підривної роботи, що її комуністи переводять в Південному В'єтнамі. З Женеви виїхали вже англійський міністер закордонних справ лорд Гюм, залишивши на становищі голови англійської делеґації Мальколма МекДональда, що довгі роки служив на різних постах в Південній Азії. На місці вілетівшого до Вашинґтону державного секретаря Діна Раска залишився Аверелл Гарриман. Від'їхали теж, залишивши своїх заступників, французький міністер Кув де Мурвіль, і канадійський міністер закордонних справ Говард Грін.

„Тризуб" здобув почесний вислід з Ленарком — УСК Ню Йорк закінчив свій сезон

В міжнародних товариських змаганнях з Третім Ленарком із Шотляндії футболісти филаделфійського „Тризуба" вибороли почесний вислід, програючи зі сильною дружиною шкотів тільки 2.1. Рішальні другі ворота до „Тризуба" впали щойно на п'ять хвилин перед кінцем. „Тризуб" виявив себе справді добрим партнером цих великих міжнародних змагань проти шкотів, які минулої середи перемогли англійських футболістів Бірмінґгем Сити 4:1. Контужений сильно в цих змаганнях „Тризуба" Ілай мабуть втрачений для нашої дружини на час дальших її гор за Чашу ЗДА.

УСК Ню Йорк закінчив свій перший сезон у „Великій Десятці" Німецько-Американської Футб. Ліги нерішеною в грі із „Айнтрахтом" на його грищі в Асторії, Н.Й. Після цих минулонедільних змагань УСК опинився на третьому місці показника, де інші дружини ще не закінчили всіх своїх гор. Ще перед трьома тижнями УСК був претендентом на першуна Ліги, але і теперішній стан можна вважати успіхом для УСК-у, як новика цієї екстра кляси футболу.

В змаганнях Міжнародної Футбольної Ліги, яка почала свій сезон минулої середи та суботи в Ню Йорку, впали ось такі перші висліди: Безіткас, Туреччина — Карльсруге, Німеччина — 3:1, Н. Й. Американс — Конкордія, Канада — 3:0, та Бангу, Бразилія — Динамо, Румунія — 0:0.

Відбулися Загальні Збори СУАСТ-СХІД

Союз Українсько-Американських Спортових Товариств, делеґатура Української Спортової Централі Америки і Канади на Сході ЗДА, відбула свої річні Загальні Збори в Ню Йорку в п'ятницю, 19-го травня ц.р. Зібрані представники спортових Товариств і спортових секцій молодечих організацій висловилися на цих Зборах за дальше скріплення діяльности СУАСТ і його членів у спорті, як виховному чиннику та ще раз підтвердили свою відданість ідеям фізичної культури, якої першим завданням є праця над фізичним та духовим розвитком молоді. Крім звітувань, що їх одобрили Збори, переведено вибір нової Управи СУАСТ-Схід в майже такому ж складі, як і досі, яку очолив як голова д-р Едвард Жарський. Серед плянів праці намічено шевченківські імпрези об'єднаної у СУАСТ-і української спортової молоді.

ФРАНЦІЯ ПРОГОЛОСИЛА ПЕРЕМИР'Я В АЛЬЖИРІ — ПОЧАЛИСЬ ОФІЦІЙНІ ПЕРЕГОВОРИ

Париж. — Французький уряд проголосив одностороннє військове перемир'я з днем 20 травня ц. м., себто від минулої суботи, зазначивши, що французьке військо в Альжирі, що нараховує круглo 400,000, може стріляти тільки у випадку заатакування його, задля самооборони. Альжирсько-арабські партизани відповіли на той комунікат гнівною заявою, назвавши французьке рішення „шантажем", але водночас потвердили, що справа проголошення двостороннього припинення воєнних дій в близько семирічній партизанській війні в Альжирі буде предметом переговорів, які почалися в минулу суботу 20 травня в прикордонному французько-швайцарському містечку Евіян ле Бен. На першому засіданні тієї французько-альжирської конференції склали заяви голови обох делеґацій. Французький міністер для справ Альжиру Люї Жокс склав заяву про одностороннє перемир'я збоку французького війська в Альжирі та про негайне звільнення шістьох видатних альжирських в'язнів, що їх французи в'язнили від жовтня 1956 р. Чотирьох інших лідерів альжирських націоналістів, з яких найвидатніший Ахмед Бен Белля, переведено з в'язниці до окремої резиденції недалеко м. Сомір, де вони будуть сторожені, але матимуть більшу свободу рухів і житимуть в культурних умовинах. Заповіджено теж, що впродовж найближчих чотирьох тижнів будуть звільнені коло 6,000 альжирців з кацетів в Альжирі та що ступнево дозволятимуть виселеним з прекордонної смуги альжирцям вертатися до своїх осель. Таких альжирських селян, що їх виселено з-над альжирсько-туніського і альжирсько-марокканського кордону є кількасот тисяч. Зрештою Люї Жокс з'ясував ще раз політичну програму президента де Голя щодо плебісциту в Альжирі з трьома можливостями для голосуючих — відірвання Альжиру від Франції з усіми наслідками зірвання всякої дальшої французької допомоги для Альжиру, як краю і для альжирців в континентальній Франції, — „францізації" Альжиру та самостійности Альжиру у тісному дальшому зв'язку з Францією. Лідер альжирської делеґації Белькацем Крім ствердив з свого боку теж, що треба проголосити військове перемир'я в Альжирі і що воно має стати вступом для „докладного обмірковування умовин плебісциту". Альжирські делеґати прибули з Женеви почерез Женевське озеро до названого вгорі містечка трьома гелікоптерами і так воно буде повторятись ввесь час конференції. Суворі поліційні заходи швайцарської і французької поліції гарантують безпеки членів конференції. Напередодні конференції право-націоналістичні французькі колоністи в Альжирі уладили бурхливу демонстрацію проти швайцарського консуляту в Орані, куди вони вдерлися й понищили всі акти та меблі. Поліція слізьними бомбами й газом розганяла демонстрантів. Загалом в різних пунктах Альжиру впродовж 24-ох годин французькі націоналісти кинули коло 35 доморобних бомб, здебільша з малою шкодою. Французьке командування стягнуло до столиці міста Альжиру і довкола нього 28 тисяч війська для запевнення спокою. На французько-арабському партизанському фронті була деяка перестрілка без більших боїв.

ПРЕЗИДЕНТ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ СПЕРШУ ЗРІКСЯ, ПОТІМ ВІДКЛИКАВ ЗРЕЧЕННЯ

Сеул. — Посум Юнґ, південно-корейський президент, проголосив в минулу п'ятницю через радіо свою резиґнацію у зв'язку з військовим переворотом, який стався в Південній Кореї тому 10 днів. Президент висловив надію, що військова хунта, яка перейняла повноту влади, відповість надіям, що їх прикладає до неї корейський нарід. Але ось вже наступного дня, в суботу 20 травня ц. р., Посум Юнґ вийшов після півгодинної розмови з двома лідерами військового перевороту, шефом штабу армії генералом Чанґом До Юнґом і ген. Чунґом Гі Паком, та проголосив зібраним в президентському палаці 100 журналістам, що він відкликає своє зречення. За інформаціями преси, отриманими з його оточення, названі генерали натискали на Посума Юнґа, що він залишився на своєму становищі, бо в противному випадку військова хунта мала б непередбачену велику трудність — старатися за визнання збоку чужинних держав. Закордонні амбасадори є акредитовані у президента Корейської республіки і коли б його не стало, а владу перейняли військовики, ці останні не були певні, чи так легко було б знайти леґалізацію збоку міжнародного світу. Це стосується особливо ЗДА, які негайно після того військового перевороту висловились проти нього. Командант військ Об'єднаних Націй в Південній Кореї, ген. Картер Макґрудер, настоює, щоб 3,600 південно-корейських вояків, що їх ворохобницькі генерали зняли з позицій задля переведення перевороту в Сеулі, вернулись на свої бойові стійки. Тим часом військова хунта проголосила лісту 16-ох нових міністрів, самих військовиків. Міністром закордонних справ став ген. Кім Гонґ Іль, колишній південно-корейський амбасадор на Формозі. Переводиться масові арештування серед комуністів і комунофілів. Число арештованих дійшло до тисячки. Арештовано теж 16 старшин і шістьох колишніх міністрів.

В АМЕРИЦІ

● **З Вашинґтону** повідомляють, що президент Кеннеді думає вислати амбасадора до Об'єднаних Націй Адлея Е. Стівенсона як післанця доброї волі до деяких південно-американських держав. Ще не є відомо, які латинські американські держави мав би відвідати Стівенсон, але сподіваються, що він поїде до тих країн, які дотепер відмовлялися приєднатися до спільної акції проти комуністичної Куби Фіделя Кастра.

● **Одна гартфордська пекарня** подарує президентові Кеннеді в дні його народин 27-го травня торт, який важитиме півтори тонни, і який перевезуть до Вашинґтону в окремому панцерному авті. До спечення цього торта вреба буде: 5,400 яєць, по 50 фунтів муки, масла і цукру, та 200 фунтів морелевої конфітури. На вершку цього торта буде 18-цалева мініятюрна репродукція Білого Дому. Поліційна ескорта дбатиме про те, щой цей транспорт без перешкод доїхав якнайшвидше до столиці.

● **Урядовець** Палати Репрезентантів Ралф Р. Робертс повідомив, що провідники цієї Палати вживатимуть авт фірми Дженерал Моторс, за які платитимуть річно по $500 ренти. Ці авта коштують по $11,000.

● **Фльота** ЗДА 18-го травня встановила новий рекорд швидкости гелікоптера, який перелетів 192.9 милі на годину. Цей рекорд переміг дотеперішній совєтський рекорд, який був встановлений 1-го листопада 1959 р. і виносив 166.5 милі. Американський гелікоптер є типу „Сікорски Г СС 2".

● **Єлисавета II,** в товаристві свого чоловіка князя Единбурзького, сестри Марґарити й інших членів королівської родини була приявна на урочистому посвяченні нового соборного храму в Гільфорді, в південно-східній Англії. Посвячення перевів архиєпископ Кентербері із збереженням різних англійських традиційних звичаїв ще із середніх віків.

У СВІТІ

● **Комуністичний альбанський** режим розстріляв двох урядовців міністерства закордонних справ, арештованих 1-го березня ц. р., як вони передавали якісь документи урядовцеві совєтської амбасади. Їх засудили на смерть, як шпигунів, хоч Совєтський Союз це ніби лідер всіх комуністичних країн, перед яким не повинно бути таємниць. Передані документи буцім-то стосувались альбансько-китайських взаємин.

● **Москві,** в одному з тамошніх „палаців щастя", відбулось в минулу середу вінчання 27-річного американського науковця, абсольвента Питсбурґського й Гарвардського університетів, Леонарда Кірша, який студіює в московському університеті підсовєтську економіку, з московською студенткою Єленою Хіязкиною. Кірш познайомився з тією москвичкою кілька місяців тому. Він має надію, що большевики дозволять йому забрати з собою до Америки свою дружину.

● **Франс ван Каввелерт,** колишній президент бельгійського парляменту і перший президент Флямандської Академії Наук і Мистецтва, помер в Антверпії у 81 році життя. Він був президентом парляменту від 1939 до 1953 року, перебуваючи в міжчасі на добровільному вигнанні у Франції. Хоч він признавав, що бельгійський король Леопольд, що підписав капітуляцію перед німцями, — патріот, проте приєднався до загальної вимоги зречення Леопольда з престолу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

„Світ знати не буде"

Ляконічне повідомлення Телеграфічної Агенції Совєтського Союзу — ТАСС з четверга 18-го травня ц. р. про смерть чотирьох совєтських генералів і одного полковника, які „загинули в летунській катастрофі, виконуючи свої обов'язки", збільшує реєстр таємничих смертей совєтських високих військовиків ще п'ятьма прізвищами. Між жертвами цієї ближче невизначеної ні щодо часу, ні щодо місця, ні щодо обставин „летунської катастрофи", в якій, згідно з іншим повідомленням московського радіо, одержаним у Лондоні, згинуло більше осіб, названо таких совєтських військовиків: генерал - полковник С. Н. Перевьорткін, генерал армії Владимір Яковлєвіч Колпакчі, генерал - майор А. П. Морозов, генерал артилерії В. Гоффе та полковник В. В. Хіхловський. Найбільш відомим поміж ними був ген. В. Я. Колпакчі, який під час другої світової війни командував совєтськими військами в області Смоленська, здобув Лодзь у Польщі і брав участь у наступі на Берлін; після війни він був до 1955 року командувачем 69-ої армії, а після того начальником Північної Військової Округи в області Білого моря і останнім часом був призначений на керівне становище в центральному апараті Міністерства Оборони. останньому часі немає.

Ляконічність повідомлення про цю катастрофу і таємничість, що нею оточили большевики смерть цих генералів, промовчуючи всі ближчі дані про цю подію і про обов'язки, під час виконування яких вони згинули, нагадує дуже смерть начальника ракетного командування маршала Митрофана Нєделіна, який теж загинув у летунській катастрофі, „виконуючи свої службові обов'язки" 24-го жовтня 1960 р., смерть генерала Ніколая Павловського, який загинув нагло „під час виконування службових обов'язків" 21-го жовтня 1960 року, і смерть одного генерала разом з ними, прізвища якого в совєтських повідомленнях не подано. Беручи до уваги приготовлюване на той час Совєтами випущення космічного екіпажа з людиною, всі вони мусіли загинути у зв'язку з якоюсь катастрофою, що сталася правдоподібно внаслідок розриву ракети, з допомогою якої мав бути випущений екіпаж.

Таку саму правдоподібність треба прийняти й у випадку з генералом Колпакчі та іншими жертвами останньої буцімто летунської „аварії". Що причиною таємничої смерти всіх цих військовиків мусіла бути якась велетенська ракетна катастрофа, або невдача з випущенням якогось нового космічного екіпажу, вказував би той факт, що протягом вівтірка, середи і четверга минулого тижня занотовано в деяких країнах Заходу таємничі, передавані російською мовою, радіоповідомлення з космічних просторів, в яких невідомі „астронавти" сповіщали, що з ними сталася біда. Зокрема, два італійські радіооператори в Турині перехопили таке містерійне повідомлення тривожного змісту: „Ми в скрутнім положенні, вивчаємо інструкції, але хай буде, що буде... світ не буде знати". Після цього радіопередача припинилася, і незабаром прийшло повідомлення ТАСС про загибіль п'ятьох військовиків. Факт, що всі ці військовики були ангажовані в якомусь секретному проєкті, підкреслює й та обставина, що керівне становище ген. Колпакчі в міністерстві оборони СССР було засекречене і що його підпис останніми роками не фігурував під сигнованими совєтськими маршалами та генералами енунціяціями, хоч у 1956 році його прізвище завжди в таких енунціяціях наводилося, як і те, що він й інші загинулі генерали останніми часами публічно не виступали. Читачі совєтських газет і світ дізналися про їх існування щойно з повідомленням ТАСС.

Усієї правди про цю містерійну „катастрофу" світ таки справді знати не буде. Дізнаються про неї люди хіба аж колись у майбутньому із секретних архівів Кремлю.

Туристи до Америки

Відомо, що з усіх країн вільного світу Америка є країною, до якої найтрудніше дістатися, дармащо перші обмеження в'їзду прийшли щойно під кінець першої світової війни, не рахуючи виключення від іміґрації кримінальних елементів законом з 3-го серпня 1882-го року. В основі численних законів про іміґрацію лежить акт з 19-го травня 1921-го року і по нинішній день зобов'язує система твердих „квот" для окремих країн. Це стосується іміґрації, що прибуває на постійний осідок. Поза квотами можуть приїздити люди на відвідини, але теж спонзоровані кревняками та приятелями, американськими громадянами, — духовники, викликані тутешніми єрархами, особи в торговельних та наукових цілях, або робітники на сезонову працю. Кожний хто приїжджає до ЗДА, мусить мати індивідуальну візу і перейти перевірку щодо стану здоров'я та політичних переконань. Хоч американські консулі мають дуже широкі повновласті, проте вони також обмежені в свободі видавати візи туристам, які приїжджають виключно в розвагових цілях. Так, наприклад, навіть спонзорована американським громадянином подружня пара, що хоче приїхати на три місяці, не може дістати візи, бо її видається тільки або чоловікові або жінці: це асекурація, щоб даний „візитор" вернувся до країни свого замешкання.

Очевидно, що це аномалія, яка особливо дошкульно вдаряє по платничому балянсі З'єдинених Держав, які експортують власних туристів із долярами до прерізних країн, але не дістають еквіваленту в туристах з-за кордону. Брак туристів погано відбивається на знанні дійсної Америки і ллє воду на млин ворожої пропаґанди, яка твердить, що не комуністичний світ, а Америка відділена від широкого світу. Великі, інколи непереборні труднощі з приїздом до Америки виключно для цілей розваги, на короткі ферії й оглядини природи та різних особливостей є поважною причиною фальшивого уявлення про Америку за кордоном, що постає просто внаслідку незнання і ворожої пропаґанди. Організовані державними чинниками „інформаційні центри" в різних закордонних містах, бібліотеки й читальні та спонзорована Американською Радою акція висилання американцями листів до своїх кревних, приятелів і знайомих поза Америкою із ширенням правди про свою країну — все це те тільки півзасоби.

З усіх цих причин в Конґресі обговорюється тепер законопроєкт про облегшення туристичного руху до З'єдинених Держав. В середу минулого тижня він перейшов уже Палату Репрезентантів 305 голосами до 104 і відійшов до Сенату. Цей законопроєкт призначає на перший рік $3.000.000, а на наступний $4.700.000 для здійснення туристичної програми. У департаменті торгівлі має бути створений окремий уряд в справах закордонної туристики і подорожей. Має бути виготовлена програма, що заохочувала б туристів приїздити до ЗДА, з визначенням низьких оплат переїзду через море та подорожей по Америці. В цій справі мали б співпрацювати з департаментом торгівлі різні державні установи й аґенції в ЗДА і за кордоном. Подорожні аґенції мали б бути встановлені спершу в шістьох країнах: Англії, Франції, Західній Німеччині, Венесуелі, Австралії і Японії.

Невідомо, як той законопроєкт, коли він буде [прий]нятий, виявиться у практиці. Хоч існує небезпека, що свобідніший туристичний рух до Америки облегшить рух пачкарям і комуністичним аґентам, проте комуністи й так в найширшій мірі користають з тих можливостей, що їм дають — дипломатичні пашпорти, всілякі місії та „культурний обмін". А краще пізнання Америки може на дальшу мету тільки вийти на шкоду комуністичній пропаґанді й допомогти Америці морально й матеріяльно.

НЕБЕЗПЕЧНІ ТЕОРІЇ КЕННАНА

Джордж Ф. Кеннан, історик, економіст і дипломат, який має опінію одного з, так би мовити, офіційних знавців Сходу Европи й комунізму, призначений недавно на американського амбасадора до Югославії, автор численних публікацій, між ними книжки „Совєтсько - американські взаємини 1917-1920", видав у видавництві „Атлантік-Литл, Бравн", Бостон, нову книжку п. н. „Росія і Захід за Леніна і Сталіна". Частинно склались на неї лекції автора, виголошені в Оксфордському університеті в рр. 1957 - 58 та в Гарвардському університеті минулого року.

Зібравши поважний фактичний матеріял з офіційних архівів, Кеннан розбиває кілька леґенд, ширених большевицькою пропаґандою, дармащо при цій нагоді Захід виявляється не завжди у корисному світлі. І так, наприклад, Кеннан рішуче заперечує большевицьке твердження, начебто Захід підсичував „громадянську війну" на Сході Европи. Він доказує, що на Заході не було в роках російської революції взагалі ясного й одностайного підходу до східньоевропейських справ. Розбіжні пляни мали англійський і французький військові штаби, Японія керувалась власними територіяльними апетитами, а президент Вилсон не мав просто часу займатися цими справами. Кеннан твердить рішуче, що Захід ніколи не вживав поважних заходів, щоб знищити большевицький рух та встановлений після жовтневої революції совєтський режим. Тому Кеннан вважає за нісенітницю твердження комуністичної пропаґанди, начебто тільки геройство большевиків і симпатії до них західнього пролетаріяту спаралізували наступ Заходу проти большевизму.

Те саме стосується большевицької леґенди про те, що західні альянти „відкинули простягнену до них совєтську руку", і що це стало причиною ворожнечі між Сходом і Заходом. Кеннан доказує, що джерелом цієї ворожости є дух російського комунізму, підхід большевиків до всіх справ світу, відкинення ними відразу західньої системи міжнародних взаємин та універсальність совєтських ідеологічних претенсій. Кеннан заперечує також большевицький закид, начебто Захід штовхнув Сталіна до підписання пакту з Гітлером в 1939 році внаслідок неохоти піти на Союз проти нацистської Німеччини. Кеннан признає, що комунізм у російському виданні і характер міжнародного комунізму взагалі несуть головну вину за нинішній стан холодної війни, але водночас запускається у філософські міркування на тему зла й добра, при чому він твердить, що взагалі не існує ані досконалого добра ані тотального зла — з застосуванням цієї тези й до комунізму. „Пригадаймо, що великі моральні вартості, від яких залежить існування чи провал нашої цивілізації, перебігають через всі військові й ідеологічні границі, через народи, кляси й режими, і — насправді — через саму істоту людини". До філософських теорій Кеннана належить твердження, що „з факту наявности нашого ворога не виходить те, що ми зобов'язані знищити його".

Власне в цих філософських теоріях, пристосованих до нинішніх міжнародних взаємин, до сучасної холодної війни та до відношення до комунізму взагалі й до Совєтського Союзу зокрема, лежить найбільша небезпека діяльности і писань Джорджа Кеннана. У книжці Кеннана є багато цікавих інформацій і спостережень, як ось, наприклад, в характеристиці Сталіна, його патологічної підозріливости, його безкрайньої амбіції, його брутальности у методах правління, сполученої із рідкою хитрістю і майстерним інтриґанством. Ці погляди можуть бути дискусійні, вони можуть бути правдиві або ні, але їх цікаво читається завдяки блискучому стилеві автора, і вони — нешкідливі. Зате надзвичайно шкідливе проповідництво Кеннаном своєрідного толстовсько-квекерівського „непротивлення злу", коли йде про відношення Заходу, зокрема американської політики, супроти большевизму.

Шкідливість теорій Кеннана полягає в легковаженні ним комуністичної небезпеки взагалі і зокрема заперечування ним навіть теоретичної можливости поширення влади Москви на ввесь світ. Кеннан звертається з безпосереднім закидом до американського політичного світу й цілого народу — „зберігати непорушним світ" і цієї непорушности не наражувати війною проти Совєтів. Він закликає Америку „не знеохочуватись" у відношенні до Совєтського Союзу нинішньої ери Хрущова внаслідку сумного досвіду з минулої ери Сталіна — начебто в закордонній політиці Москви від смерти Сталіна зайшли будь-які засадничі зміни, а не тільки зміни методи. Кеннан твердить, що „універсальна світова домінія — це взагалі технічна неможливість", і цим протиставиться пересторогам щодо змагання Москви до опанування світу. Але аксіомною правдою і найвищим законом для Кеннана є конечність оминути атомову війну. Він каже, що „новітня війна сполучена з такими лихами, які незмірно перевищують усі найдальші політичні цілі, що їх вона мала б осягнути, включно з ціллю самозбереження". З такого твердження, логічно, виходило б, що краще підпорядкуватись комуністичній експансії і скапітулювати, аніж вести атомову війну. Це той „атомовий пацифізм", той пацифізм за всяку ціну, що його тепер проповідують в Англії фанатики, які вимагають одностороннього роззброєння і зліквідування американських летунсько-морських баз.

Кеннан старається у довгих міркуваннях доказати, що Захід перебільшує загрозу від Москви й міжнародного комунізму. Він виразно виступає проти „перебільшеної боязни" і говорить про совєтську загрозу в „лапках", як про фікцію. Він переконує, що треба стосувати леґальні, дипломатичні, культурні і ідеологічні методи у боротьбі проти комунізму, але насправді є пророком миру за всяку ціну. Іншими словами — він стає на позиції квекерських проповідників. У практиці такі теорії демобілізують американське громадянство, морально його розкладають, ширять дефетизм, присипляють і в дальших наслідках стають союзниками безоглядного, войовничого, імперіялістичного комунізму.

ПАМ'ЯТІ РЕКТОРА УВУ

Ще не так давно, в жовтні й листопаді минулого року, проф. Іван Мірчук у своїх виступах у Канаді та Америці підкреслював, що він в Українському Вільному Університеті — останній із „старої ґвардії", яка творила і своєю працею розбудовувала українську „Альма матер" на еміґрації. І справді, покійний ректор УВУ мав повне право зачисляти себе до ґенерації таких учених, як Д. Антонович, Ол. Колесса, Дм. Дорошенко, В. Щербаківський, Л. Білецький і інші, що не тільки створили ідею українського вільного, значить недержавного, університету на чужині, але й успішно її здійснили, створивши невідомий перед тим прецеденс існування високої академічної школи на еміґрації.

Важко сказати, котра доба в науковій праці проф. Мірчука важливіша. Чи та перша між двома світовими війнами, коли він у близьких взаєминах з проф. Антоновичем та Щербаківським не тільки очолював Український Науковий Інститут у Берліні, але й виконував функції професора УВУ в Празі, приїжджаючи туди на виклади. Одначе й другий період його праці під час другої світової війни позначився немало в розвитку УВУ, і у деяких моментах університет завдячував йому свої успіхи і навіть існування.

Проф. Мірчук — як і інші вчені з його ґенерації й середовища — був більше ученим - організатором науки, як кабінетним науковцем. Для цього останнього треба відповідного „кабінетного" забезпечення, а українська еміґрація в Европі такого забезпечення не мала і, коли йде про науковців, силою обставин була змушена шукати його. І власне завдяки праці й організаційно-науковим заходам таких осіб, як проф Ів. Мірчук, можна було знайти варстат праці для інших, більше „кабінетних" вчених. І одні й другі доповнялися взаємно, і в цьому вартість їхньої праці для української справи.

Проф. Мірчук належав до тих людей на еміґрації, які вміли відрізняти тривкі вартості від ефемеридних, серйозних від „фосрверкових". Цим пояснюються відданість і жертвенність його для справ української культури й науки — на його думку — найголовніших засобів, якими поневолена нація може успішно протиставитися загарбникові й здобувати престиж у широкому світі. Власне його ґенерація вчених вийшла в тому переконанні на еміґрацію після першої світової війни і в ім'я цих засад працювала на своїх постах. І коли сьогодні з перспективи років робити підсумки з праці й зусиль европейської, зокрема празької еміґрації, то треба об'єктивно ствердити, що культурно - наукові її здобутки перевищували всі інші вияви її збірного життя і, що важливіше, — залишили конкретні сліди в українській діяспорі.

* *

Підписаний, хоч завжди близько стояв до покійного ректора УВУ, найкращі взаємини нав'язав з ним в останньому часі. Проф. Мірчук, перебуваючи у Вінніпеґу, жив у нас вдома більше як місяць, і це дало змогу вести з ним довгі розмови на теми нашої дійсности, задань українського „амбасадорства" в діяспорі і ролі української вільної науки на чужині. Не вважаючи на свій поважний вік, професор Мірчук до останніх днів був повний ініціятиви, енерґії та оптимізму. Глибоко релігійний, із філософічною толеранцією відносився він до інших віровизнань. Усяку віровизнанєву боротьбу й нетолеранцію уважав за глибоко шкідливу й недоцільну з загальнонаціонального погляду. Як приклад, він ставив завжди УВУ, в якому більшість професури належить до іншого віровизнання, як він, але це зовсім не було перешкодою в спільній праці для добра української науки.

Востаннє я бачився з професором Мірчуком у Мюнхені 18-го квітня, за два тижні перед його неспodіваною смертю. Він виглядав зле, але був бадьорий і енерґійний, як завжди. Ми продискутували університетські справи, зокрема справу оформлювання позаочних курсів українознавства й докторських іспитів у Канаді й Америці. Професор Мірчук плянував нову поїздку до Америки на 1962-ий рік. І не думалося тоді, що це наша остання розмова й зустріч, останній дружній стиск руки...

Хай пам'ять про шляхетну людину, носія кращих українських наукових традицій, довго буде між нами.

Яр. Рудницький

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

СИЛЬНО ПЕРЕБІЛЬШЕНА ВІСТКА

Подаючи вістку в ч. 91 з 17-го травня ц. р. про смерть генерал - майора фон Леґара, що короткий час (два тижні) був полковником в УГА, „Свобода" стала, на жаль, жертвою нестаранности мюнхенського інформатора, який, видно, не дуже визнається в тонкощах німецької мови.

Генерал Леґар зовсім не помер в дні 21-го лютого ц. р., але живе ще й дотепер; натомість — в тому дні він закінчив щасливо 85 років життя.

Часопис „Дойче Зольдатен-Цайтунґ" (ч. 9. з 28-го квітня ц. р.), на повідомленні якого базована ця вістка, згадку про ген. Леґара подав у свойому постійному розділі п. н.: Wir gedenken", не в рубриці некрологів, означених, як звичайно, хрестиком (в цьому числі відмічено померлих генералів Бехтольсгайма, Белендорфа і Маєр-Рабінґена), але в рубриці живучих військовиків, ветеранів - ювілятів, що закінчили 70, 75, 80 і більше років життя (щоп'ять літ, починаючи від 70). До цієї категорії ювілятів належить і ген. Леґар.

Одночасно подаю адресу „Д. З. Ц.", де можна переконатися в неправдивості інформації з Мюнхену про його смерть: Deutsche Soldaten Zeitung, Muenchen-Pasing, Spiegelstr. 6.

З. Стефанів

Нюарк, Н. Дж.,
18-го травня 1961 р.

* *

Вістку про „смерть" ген. Леґара подала „Свобода" на підставі інформацій хор. Д. Микитюка з Вінніпеґу. — Ред.

ДВА ЧИ ЧОТИРИ ГЕРОЇ

В передсінку української церкви в одному місті Америки висять на стіні два оголошення: одно повідомляє про свято двох Героїв, — а друге запрошує на свято чотирьох Героїв!..

Що думають читачі цих оголошень — не важко собі уявити!

Виявляється, що в цьому Шевченківському Році його щира молитва за єдиномисліє між українськими людьми — це голос вопіющого в пустині...

На рідних землях після першої світової війни заведено в нас гарний звичай: на Зелені Свята, після всенародних хресних ходів і поминок на кладовищах, а передусім на стрілецьких могилах, відбувилися ввечері концерти, присвячені нашим героям, що полягли в боях за волю України.

Після трагічної смерти сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри (25. травня 1926 року) ці свята Героїв сполучено з поминками по Тому, хто очолював боротьбу українського народу проти ненаситної Москви. У Празі постало навіть товариство з метою вшановувати щороку світлу пам'ять цього Провідника Української Революції.

Коли Москва знищила сл. п. полк. Євгена Коновальця (23. травня 1938 р.), тоді і його вшановували на Свято Героїв, бо смерть його, як і С. Петлюри, випала в зеленосвяточному часі.

Хоч час смерти сл. п. Командира УПА, ген.-хор. Тараса Чупринки, та сл. п. Степана Бандери не збігається із Зеленими Святами, деякі організації почали вшановувати їхню пам'ять під час зеленосвяточних Свят Героїв.

Можна побоюватися, що в недалекому часі число покійних наших національних героїв побільшиться і різні наші організації схочуть їх вшановувати разом у часі Зелених Свят, що може привести до нових непотрібних непорозумінь, роздорів і нових „ліній поділу"...

Чи не краще було б в часі Зелених Свят відбувати спільні Свята Героїв, але в пам'ять усіх наших героїв, починаючи від князя Святослава Завойовника, аж до сучасних жертв большевицьких судів над українськими патріотами? Тоді такі Свята всіх Героїв будуть об'єднувати всіх українців, без різниці їхніх поглядів. Імен Героїв зовсім непотрібно виписувати на оголошеннях, бо це роз'єднює наших людей і створює нову „лінію поділу" та причину до взаємної ворожнечі... Ми є така „пехована" нація, що кожна справа в нас мусить доводити до роздору, двотри-, якщо не більшого поділу!

Нехай подумають добре всі ті, які влаштовують зеленосвяточні академії в пам'ять окремих героїв, що цим вони викликують тільки роздор, створюють причину до нових непорозумінь, а їх у нас і без того багато!

Мусимо усвідомити, що в нас було не два чи чотири герої, але великі тисячі, навіть мільйони впродовж нашої тисячолітньої історії, і ми аж ніяк не повинні когось вирізняти, а когось поминати спеціяльно на Зелені Свята!

Вшановуймо на Зелені Свята всіх наших Героїв без виїмку, — тоді ці поминки будуть об'єднуючим і позитивним чинником у нашому житті.

І. Д.

● **Південно - африканський Союз** не погодився впустити контрольну Комісію Об'єднаних Націй, яка мала б прослідити відносини в Південно - західній Африці, що є під вірчим управлінням Союзу. Але водночас той уряд погодився, щоб така Комісія Об'єднаних Націй перевірила, що відносини в Південно - західній Африці не є „загрозою для міжнародного миру і безпеки", як це твердила резолюція Об'єднаних Націй.

Володимир Жила

ЛІТЕРАТУРНО - ЕСТЕТИЧНІ ПОГЛЯДИ ІВАНА ФРАНКА

(4)

Широке знання европейської лііературної критики та історії літератури дали Франкові тривкі підвалини під його самостійні досліди з обсягу літературної критики та історії літератури. Свої теоретичні погляди на завдання літературної критики він виклав у двох студіях: „З секретів поетичної творчости" і „Теорія і розвій історії літератури"[22]). В першій із тих студій старається він станути на становищі наукової критики естетично - психологічної, зближеної до естопсихології Геннекена, бажаючи виключити із строго психо - естетичних дослідів всяку самовільність, залежну від індивідуального смаку з одного, а догматизму з другого боку. Цій теорії не все міг він остатися вірним — бо мусів іти за покликом тої основної могутньої сили, що в'язала його з сучасним життям... Цей інтерес для злоби дня і потреб сучасних поколінь не дозволив Франкові вдержатися в накреслених теоретично рамках і провадив його в літературно - критичних нарисах, так про чужих, як і про своїх письменників, у напрямі його власної, суспільної ідеології"[23]). В літературній критиці Франко намагається бачити соціяльні форми й духові прагнення свого часу. Критика, на його думку, мусить бути мистецтвом і відповідати всім вимогам новітньої естетики. Франко, як критик, виходив із заложення духових прагнень і культурних потреб свого народу і кожен мистецький твір розглядав як факт історії суспільства, не заглиблювався в його мистецькі деталі, а розкривав вірніше його суспільні й психологічні основи. Він рішуче виступав проти суб'єктивної критики і засуджував літературно - критичні праці Леметра, Бара[24]) й інших. Він не погоджувався в корені з догматичною критикою, яка, на його думку, відривала літературу від живої дійсности, і рішуче поборював критику Брюнетьєра[25]). Він стояв за індуктивну й аналітичну критику, яка в основі базувалась на міркуваннях, що в критичній роботі слід йти від фактів до узагальнення і була важливим методом його широких досліджень.

І так, літературна критика, на думку Франка, мусить бути „.... поперед усього естетичною, значить входить в засяг психології і мусить послуговуватися тими методами наукового досліду, якими послуговується сучасна психологія"[26]). Як бачимо, Франко ставить перед критикою наукові вимоги, які звичайно трудно перевести в життя, і тому не дивно, що часто й він сам відступав від своїх постулятів, ішов на компроміс, який показує високу еластичність його думки та вміння зрозуміти обставини й знайти вихід з кожного, навіть найскладнішого становища.

Багато місця у викладі про нову естетику займають у Франка почуття, враження і образи. Він вважав, що все, що ми знаємо про зовнішній світ, є продуктом наших змислів - почуттів. Він детально розібрав усі головні об'яви нашого душевного життя, як пам'ять, свідомість, чуття, фантазію і волю. На його думку, поезія є результатом тих душевних об'явів, і тому, як твердить Франко „.... в ній змисловий матеріял мусить бути основою"[27]). Тепер ставить друге питання, як і наскільки ці змисли проявляють себе в поетичній творчості, як ними користуються окремі поети, виявляючи свій талант панувати над змислами. Українська мова, як твердить Франко, найбагатша на означення вражень зору, менше багата на означення вражень слуху й дотику, а найбідніша на представлення вражень смаку і запаху. Далі Франко розглядає окремі змисли й як вони виявилися в нашій літературі. Тут він дає прекрасні приклади з творчости Шевченка, як також добрі порівняння з інших літератур, що вказує на його величезне знання Шевченка й інших літератур. Франко розглядає змисли з чисто естетичного погляду й поділяє їх на дві категорії, а саме нижчі й вищі. Вищі — це ті змисли, що поза поезією виробили для себе ще окремі ділянки мистецтва, як, наприклад, слух в музиці, а зір в малярстві. Згодом Франко дає блискучу характеристику поезії й музики і робить порівняння поміж ними. Він пише: „Коли музика апелює тільки до нашого слуху, самими чисто слуховими враженнями силкується розворушити нашу фантазію і наше чуття, то поезія властивими їй способами торкає всі наші змисли. Коли музика б'є переважно на наш настрій, може викликати веселість, бадьорість, сум, тугу, пригноблення, отже переважно грає, так сказати б, на нижчих реґістрах нашого душевного інструменту, там, де свідоме межує з несвідомим, то поезія порушується переважно на горішніх реґістрах, де чуття межує з рефлексією, з думкою і абстракцією і не раз замітно переходить в домену чисто інтелектуальної праці. Властиво доменою музики є глибокі та неясні зворушення, доменою поезії є більш активний стан душі, воля, афекти, — звісно, не виключаючи й моментальних настроїв"[28]).

[22]) Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка (ЗНТШ), том 87, Львів, 1909.

[23]) Олександер Колесса, „Наукова діяльність Ів. Франка", ЛНВ, Львів, 1913, стор. 263

[24]) Іван Франко, „Із секретів поетичної творчости". — Твори, том 16, стор 254-255

[25] Там же, стор. 254.

[26] Там же, стор. 258.

[27]) Там же, стор. 260.

[28]) Там же, стор. 267-268.

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

Перспективи українців у ЗДА, Латинська Америка, і Вселенський Собор

Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України влаштувало 1-го квітня в залі Українського Народного Дому в Ню Йорку „Живу газету", на якій прочитано чотири статті.

Д-р Любомир Ортинський говорив на тему „Українська еміграція і перспективи її існування та розвитку". Доповідач зробив синтетичний огляд положення української спільноти в ЗДА, її дотеперішніх досягнень і невдач та зупинився зокрема над питанням тих елементів, які, на довшу мету, визначуватимуть існування і розвиток нашої спільноти в цій країні. Такими тривалими вартостями він назвав передусім українську родину, церкву й школу. Похідними, а подекуди навіть ефемеридними у дальшому розвитку української громади в ЗДА і на еміграції взагалі, треба уважати партійно-політичні групи, які в щойно пройденому нами десятиріччі у великій мірі визначували характер нашої діяльности. Справа в тому, що ті групи не закорінилися і, до речі, не могли глибше закорінитися в українсько-американському житті, і тому в проєкції майбутнього вони, в силу умов присуджені на заник або тільки вегетацію. Доповідач аргументував свою оцінку, м. ін. цитатами зі статті голови МУН, Мирона Куропася, і заступав погляд, що політична діяльність молодого українсько-американського покоління буде спрямована на допоміжну, а не керівну дію в українській визвольній політиці. Такий розвиток є природний і позитивний. В ньому не буде місця на маніфестаційний патріотизм, буде натомість місце на продуману і тривалу дію в допомогу українському народові. Українська спільнота в ЗДА може помагати українській визвольній справі насамперед високою якістю своїх дій, а не самою скількістю публічних імпрез. Присутність в американському житті, на різних постах, сотень молодих людей нашого роду, людей без комплексів, але зі щирою настановою помагати українському народові, і з відповідним знанням, відповідний культурний рівень таких виступів, — це те, що на потребу, і що молоде покоління зобов'язане взяти на себе.

Про „Українську дійсність в ЗДА з перспективи студента", говорила панна Марта Богачевська. На її думку, керівники українського громадського і політичного життя на еміграції не завжди розрізняють еміграцію від української дійсности, і в еміграції, точніше в самих собі, готові бачити центр української проблеми, так наче б не було самого народу в Україні. Українську студентську молодь в ЗДА вражає порівняно низький рівень публічної діяльности нашої громади, гуртковість, тенденції жити в гетті, сектанство, велика нетерпимість, готовість обвинувачувати противника, що має іншу думку, у найбільших провинах, до національної зради включно. При тому усе це часто прикривається демократичними гаслами та фальшивим патріотизмом, а чейже, сказала доповідачка, „є люди, які в храмі б'ють поклони, а в дома їдять вепровину". Старша ґенерація нарікає на молодь за те, що вона, мовляв, американізується, не держиться українських традицій, а в той же час таким гріхом грішить також немало батьків, які навипередки перехоплюють гірші риси американського життя, хоч часто мало знають про те, що в Америці цінне і велике. Найбільшою помилкою батьків треба уважати те, що вони намагаються накинути виростаючій тут молоді свої власні ідеологічні чи партійногрупові спори, якими молодь не інтересується. Це ж призводить до прірви між ґенераціями. Якщо йде про саму молодь, то, безперечно, серед неї є такі, які не інтересуються українськими справами і дбають тільки про власну кар'єру, але є і такі, що не втратили ідейних зв'язків з українською справою, працюють в молодечих і інших організаціях, хочуть таки внести свій вклад в допомогу визвольній боротьбі українського народу. Треба взаємного зрозуміння, співпраці, треба передавати молоді шляхетні традиції українського минулого, але водночас треба українським діячам ревідувати усе те, що не витримує проби життя і чого молодь сприйняти не може.

Статтю на тему „Нові елементи у розвитку Латинської Америки" читав Володимир Баранецький. Він вказав на те, що роки по другій світовій війні, а точніше, останнє десятиріччя, це період глибоких політичних, соціяльних і економічних процесів та перемін в країнах Латинської Америки. Справа в тому, що майже до 40-их років нашого сторіччя ті країни перебували на ступні розвитку, що його принесли їм в минулому переможні еспанські і португальські конкістадори. Це означало примітивну соціяльну структуру, напівфевдальний устрій, концентрацію великих лятифундій і слабо розвиненого промислу в руках тонкої місцевої верхівки та північно-американського капіталу, при рівночасному великому зубожінні народних мас. Останньо зайшли серіозні зміни. Промислова продукція Латинської Америки за останніх десять років збільшилася на 52 відсотки, майже в кожній країні започаткована або й проведена аґрарна реформа, а там, де цей процес припізняється, неминучою стає соціяльна революція. Впарі з тим йде й демократизація державних устроїв. Водночас країни Латинської Америки усвідомлюють, що в існуючих міжнародних умовах їхній розвиток можливий єдино при взаємній співпраці і при допомозі ЗДА. Великим стимулом до єдности і співпраці стали такі події, як голосна в свої наслідки поїздка до тих країн віце-президента Р. Ніксона та кубинська революція. Ці події помогли усвідомити величезну небезпеку, що криється у власній відсталості тих країн та у комуністичній інтервенції. Якщо йде про інтереси ЗДА в країнах Латинської Америки, то вони визначуються м. ін. такими то цифрами: В тих країнах знаходиться приблизно одна третина північно-американських інвестицій в сумі коло 10 більйонів долярів, а державні позички ЗДА тим країнам досягли за останніх 10 років суму $4.5 більйона. Перед урядами і народами Латинської Америки стоять історичні завдання поспішно наздогнати занедбане, розбудувати економіку, подбати про хліб і працю, про житлові умови для населення, яке зростає у вибуховому темпі. Тепер у Полудневій Америці живе коло 200 мільйонів людей, отже стільки, скільки і в ЗДА та Канаді, за сорок років там має бути коло 600 мільйонів людей, а в ЗДА і Канаді — 300 мільйонів.

Мгр. Мирослав Лабунька читав статтю на тему „Вселенський собор і українці". Вселенський собор — це збір церковних достойників, митрополитів, кардиналів, епископів і видатних теологів, а його мета — рішати питання церковної доктрини і дисципліни. Досі було 20 вселенських соборів, останній відбувся в Римі 1869 року. Собори скликали звичайно в часах, коли церква знаходилась в небезпеці. Таке становище є і тепер з огляду на поширення матеріялістичного світогляду та організований наступ комунізму, що змагає до повного знищення релігії. У таких умовах для майбутнього собору центральним стає питання об'єднання всіх християн, а принаймні єдність чи хочби зближення між католицькою церквою, протестантами і східними православними християнами. Хоч проголошення скликання собору Папою Іваном XXIII заскочило весь світ, відгук серед частини християнського некатолицького світу був навіть прихильний. Це треба сказати передусім про західніх протестантів, головно про англіканську церкву. Зрозуміння для потреби собору виявив також константинопольський патріярх Атенагорас. Вороже до ідеї собору поставилась Російська православна церква. Патріярх тієї церкви Алексій заявив, що справа собору є внутрішньою справою католиків, і його не інтересує. Водночас Російська православна церква почала вести акції серед протестантських кол, щоб не допустити до їх участи в соборі. До тієї справи собору непідготовані також українці. Це треба сказати про український католицький світ, який від часу смерти митрополита Шептицького, — що, як відомо виступав з ідесю українського патріярхату в злуці з Римом, — мало присвячував уваги питанням релігійної єдности українського народу, чи хочби справами зближення з православними. Правда, у своєму пастирському зверненні з нагоди 4-ої конференції в Римі, в жовтні 1959 року, українські католицькі епископи закликали українських православних епископів до єдности. Але цей заклик не був прийнятий синодом української православної церкви у Вінніпезі, в квітні 1960 року. А в той час справа релігійної єдности, а тим самим і справа вселенського собору, мають для нас першорядне значення, не тільки релігійного характеру. Тому ці питання повинні стати предметом обговорення не тільки українських церковних але й світських кол.

Прочитані статті викликали оживлену дискусію, в якій приймали участь: д-р Т. Гунчак, д-р О. Данько, д-р Р. Мацик, д-р В. Савчак, д-р В. Нагірний, дир. И. Гірняк та інж. Я. Колтонюк. Збори відкрив голова нюйоркського відділу ОПВВУ Г. Бакуменко і передав їх ведення д-рові. М. Прокопові.

М. П.

ПОТРЕБУЄТЕ дешевої позики? Якщо Ви є членом Українського Народного Союзу дістанете позику на свою грамоту й то на 4% річно!

ЗАСЛУЖЕНИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

(З нагоди 75-ліття проф. Віктора Приходька)

Проф. Віктор Приходько

Нещодавно сповнилося 75 років життя нашому заслуженому громадському діячеві проф. Вікторові Приходькові.

Проф. Віктор Приходько народився в 1886 році у Кам'янці Подільському. Батьки його були свідомими українцями. Закінчивши духовну школу в с. Привороттю на Поділлі, В. Приходько вступив до Подільської Духовної Семінарії і успішно її закінчив. Своє перебування в Духовній Семінарії В. Приходько докладно описав у своїй дуже цікавій книзі „Під сонцем Поділля". Закінчивши правничий факультет Київського університету, В. Приходько вернувся на Поділля, де брав активну участь в українському національно-громадському житті.

Від 1905 року вже за В. Приходьком стежить око царської політики, а 1906 року, за „вільні думки" і захист української справи царський режим ув'язнив його.

В часі української революції та визвольних змагань в роках 1917—20 Віктор Приходько усім своїм єством віддався праці для добра України. На провідному становищі працював, здійснюючи українізацію шкільництва на Поділлі, разом з іншими організував курси для вчителів, видання українських шкільних підручників тощо.

В квітні 1918 року В. Приходько був обраний на голову Губерніяльної Народної (Земської) Управи з осідком в Кам'янці Подільському. Під його проводом в рр. 1918—20 на Поділлі широко поставлено позашкільну освіту, започатковано організацію професійних шкіл та шкіл дошкільного виховання, засновано часопис „Село", що виходив накладом 12.000 прим. і розходився по цілому Поділлі, організовано дві великі друкарні, видано чимало українських книжок.

В тому ж часі, як голова Губерніяльної Управи, проф. В. Приходько брав чинну участь в організації у Кам'янці Подільському Українського Державногсо університету, ректором якого став проф. І. І. Огієнко, нині Митрополит Іларіон в Канаді.

Наприкінці 1919 і на початку 1920 років у важкий для Української Держави час, наш Ювілят виконував обов'язки губерніяльного комісара Поділля.

Від 1921 року В. Приходько перебуває на еміграції в Чехословаччині, Німеччині і ЗДА. В рр. 1921—23 наш Ювілят виконував обов'язки керівника міністерства фінансів УНР. Від 1922 року працював як проф. у Подєбрадській Академії в ЧСР.

Широкому українському громадянству наш Ювілят відомий, як ініціятор великої політичної акції в справі скликання Всеукраїнського Національного Конгресу в роках 1933—37. Правда, це здійснити не пощастило, бо німецькі фашисти в Европі почали свій наступ.

Не зважаючи на свій поважний вік, проф. В. Приходько багато років в Америці працює в канцелярії Українського Конгресового Комітету, дає поради, проєкти, радіє нашими успіхами. Екзекутива УККА з нагоди Ювілею В. Приходька вислала йому привітання та побажання ще довгі літа працювати на громадській ниві для добра нашого загалу.

А ми, від себе ще побажаємо нашомі землякові з Поділля проф. Вікторові Приходькові здоров'я, сил ва творчої енергії для здійснення всіх плянів та задумів.

Петро Павлович

Зборі Пласт-Приюту в Клівленді, Огайо

Нещодавно відбулися в приміщеннях Пластового Дому Річні Загальні Збори місцевого Кружка Приятелів Пласту „Пласт-прият". Збори попередила конференція батьків, скликана Пластовою Старшиною, для обговорення різних справ, зв'язаних з вихованням пластової молоді.

Голова Управи Кружка В. Камінський відкрив Збори і з'ясував присутнім причини, які спонукали Крайову Пластову Старшину покликати до життя у всіх осередках кружків „Пласт-прияту", які мають всеціло забезпечити Станиці Пласту в матеріяльні ресурси, конечні для правильного ведення виховної роботи серед пластової молоді. Він — візвав батьків вписатися в члени Кружка, вплачувати точно членські внески і чуттєво відзиватись на заклики Управи Кружка.

Зі звітів Управи Кружка присутні довідалися, що управа допомагала Станиці Пласту у всіх імпрезах. Під час дводенного святкування Ювілею 10-ліття праці Станиці Пласту, управа Кружка, на прохання Станиці, приготовила в першому дні 200 обідів і 200 вечер, а в другому дні 250 обідів для прохарчування пластової молоді, яка таборувала на площі поза містом, де відбувалося Свято. Вдало перевела управа п'ять культурно-розваговиx вечерів, на яких виступали з доповідями визначні особи, після чого, при чаю і солодкім велися дискусії й розмови. Хочеться признати, що ці вечори були гарно зорганізовані, вносили милу атмосферу і всі учасники з насолодою відходили домів. Власними силами управи влаштовано вдалу забаву, яка внесла до каси Кружка $500 чистого зиску.

Найбільшим досягненням управи у звітовому часі було: помалювання ззовні Пластового Дому; половину пивниці під домом перероблено на велику кімнату, в якій відбувають пластуни сходини; покрито папою дахи над 4-ма бараками; вставлено нові ринви навколо Дому.

На цю роботу витрачено 508 робочих годин, що їх віддали безкорисно батьки пластової молоді.

Готівку поверх $1.000 передано до каси управи Дому, а $150 до каси Станиці Пласту.

На зборах переведено ухвалу, щоб суму $1.000, яку то управа держала на евент. задаток купна Оселі, передати до каси управи Дому на сплату гіпотечної позики.

Звіт уступаючої управи принято оплесками.

Спеціяльні подяки під адресою голови В. Камінського, який згадані роботи ініціював, допильновував їх виконання та сам віддав найбільше годин праці, зложили від Станиці Пласту сен. д-р Грушкевич, а від управи Дому сен. проф. Л. Бачинський.

Велика шкода, що В. Камінський категорично відмовився прийняти головство управи на третій з черги рік.

Нову управу очолила п-ні Ломницька.

Л-кий

Збирають викуп для визволення кубинських повстанців

Дітройт. — Волтер П. Рутер, пані Ф. Д. Рузвелт і брат колишнього президента д-р Мілтон Айзенгавер заявили, що вони готові взяти відповідальність за зібрання фондів, потрібних на закуп 500 тракторів, за які Кастро обіцяв звільзвільнити з полону понад 1,000 кубинських повстанців, що їх взяли до неволі під час висадки на Кубі в дні 17-го квітня. Так само і голова Кубинської Революційної Ради д-р Хозе Міро Кардона заявив присланим із Куби представникам полонених кубинських націоналістів, що він сподівається в найближчому часі зібрати стільки грошей, щоб вистачило на викуп 1,000 полонених. Гроші має збирати Кубинська Революційна Рада. Нюйоркський кардинал Френсіс Спеллман заявив у шпиталі, де він перебуває після операції ока, що жертвує на цю ціль $5,000. Державний департамент буде підтримувати цей плян, щоб за приватні фонди добитися звільнення полонених. Рутер, пані Ф. Д. Рузвелт і д-р Мілтон Айзенгавер вислали 20-го травня депешу до Кастра, в якій заявили, що, керуючися гуманністю, хочуть допомогти і полоненим і кубинським рільникам, які потребують тракторів.

Орест Заклинський одержав стипендію

Департамент освіти стейту Ню Йорк признав цього року Орестові Заклинському, учневі Сейнт Френсіс Ксевієр Милитері Гайскул, стипендію на університетські студії як відзначення за „найвищі осяги в науці".

О. Заклинський

Орест є сином Володимира і Марії Заклинських, замешкалих в Ню Йорку. Родився він в 1943-му році в Україні — на Гуцульщині. До Америки приїхав з батьками в 1949 р. В 1957 році він закінчив початкову школу при парафії церкви св. Юрія з золотою медалею. В 1959 році закінчив він Школу Українознавства. Він є пластуном 9-го Куреня ім. Святослава Завойовника й членом Карпатського Лещетарського Клюбу в Ню Йорку, а також належить до 194 Відділу УНСоюзу.

Н. В.

● Шах Ірану Різа Палеві відлетів з офіційною візитою до Норвегії, в товаристві своєї молодої дружини, королеви Фарах. Прем'єр Алі Аміні бажав йому на пращання, щоб він якмога швидше вертався: Іран переживає гостру кризу на тлі інфляції, корупції і фінансових зловживань.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І II ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 25.

Д-р М. Кокоруда, Овіґо	$ 10.00	М. Шмайда, Ню Брітейн	1.00
І. Савчин, Филаделфія	8.00	І. Шван, Сейлем	1.00
І. Герилюк, Монтреал	5.00	о. І. Гундяк, Картерет	1.00
М. Кончак, Дітройт	3.00	Д-р А. Шавала, Плесант С.	1.00
Д-р Т. Воробець, Шикаґо	3.00	С. Івасечко, Рідінґ	1.00
Я. Сарацук, Орландо	3.00	М. Підлуський, Ірвінґтон	1.00
Д. Огородник, Омаґа	3.00	М. Гречен, Ню Йорк	1.00
А. Дяків, Дітройт	3.00	К. Костюк, Асторія	1.00
О. Танасійчук, Вашинґтон	3.00	Г. Макух, Джемейка Плейн	1.00
І. Кусий, Морістави	3.00	В. Цюга, Рачестер	1.00
І. Попович, Парма	3.00	О. Дзесмюк, Шикаґо	1.00
І. Пошивайло, Сиракюз	3.00	А. Лодчак, Шикаґо	1.00
Д-р О. Сохан, Йонкерс	3.00	Й. Полатайко, Питсбурґ	1.00
Інж. С. Сахарук, Сейлем	3.00	І. Мокриньский, Ірвінґтон	1.00
П. Станко, Филаделфія	3.00	А. Генсуровський, Міннеаполіс	1.00
В. Кедровський, Вашинґтон	3.00	Б. Волошин, Мейплвуд	1.00
Ф. Сотник, Дітройт	2.00	Д-р І. Гребеник, Олбані	1.00
П. Болоппий, Бріджпорт	2.00	О. Скробко, Лос Анджелес	1.00
Г. Турчак, Фінікcвіл	2.00	І. Ковальчук, Мілвіл	1.00
П. Гордійчук, Клівленд	2.00	М. Гаврилюк, Бейон	1.00
В. Миколинський, Монтреал	2.00	І. Нагребецький, Рачестер	1.00
Т. Волощук, Джанставн	2.00	М. Калакура, Нюарк	1.00
М. Струк, Клівленд	2.00	П. Бурда, Боффало	1.00
В. Данилюк, Боффало	2.00	Ю. Пірко, Бронкс	1.00
М. Кіндрачук, Ірвінґтон	2.00	О. Жулинський, Нюарк	1.00
Д. Мельник, Рослендейл	2.00	Г. Бабин, Перт Амбой	1.00
В. Палюх, Пасейк	2.00	С. Павлів, Лейквуд	1.00
Н. Дзядів, Джерзі Ситі	2.00	К. Булван, Йонґстави	1.00
І. Дуда, Торонто	2.00	О. Бойко, Ню Йорк	1.00
П. Остапчук, Боффало	2.00	М. Филипович, Шикаґо	1.00
М. Швейко, Монтерей Парк	2.00	Л. Котко, Шикаґо	1.00
І. Витязь, Провіденс	2.00	В. Лещин, Нюарк	1.00
Я. Чехут, Монтреал	2.00	М. Лаврів, Варрен	1.00
А. Лісікевич, Варрен	2.00	В. Мандзій, Йонкерс	1.00
Й. Білинський, Когоус	2.00	Й. Олійник, Джексон Гтс	1.00
А. Басараб, Бейон	2.00	М. Воробець, Джемейка	1.00
І. Микитин, Торонто	2.00	В. Зубик, Филаделфія	1.00
Г. Перець, Шикаґо	2.00	Е. Голюка, Ню Йорк	1.00
А. Іваськів, Балтімор	1.00	Г. Чайка, Бетлегем	1.00
С. Кравченок, Бронкс	1.00	С. Гердовський, Филаделфія	1.00
М. Климишин, С. Плейнфілд	1.00	Ю. Білецький, Ст. Пол	1.00
М. Кобрин, Річмонд Гілл	1.00	М. Богіра, Шикаґо	1.00
А. Кортяк, Трентон	1.00	М. Ільчишин, Рачестер	1.00
І. Спендак, Дітройт	1.00	О. Пилатюк, Міннеаполіс	1.00
О. Бурачок, Джексон Гтс	1.00	Н. Тітко, Омаґа	1.00
І. Берляд, Едмонтон	1.00	П. Трофімяк, Джексон	1.00
В. Бодикевич, Торонто	1.00	Е. Держко, Шикаґо	1.00
Н. Байко, Клівленд	1.00	М. Савдик, Дітройт	1.00
П. Бурик, Ню Йорк	1.00	С. Стойко, Клівленд	1.00
Л. Ролл, Бервік	1.44	О. Товпаш, Олд Лайм	1.00
В. Ягла, Проспект Парк	1.00	В. Турукало, Ст. Пол	1.00
В. Дувало, Торонто	1.00	М. Лешак, Брістоль	1.00
Г. Дідуник, Дітройт	1.00	І. Яцусь, Елизабет	1.00
Т. Турчин, Шикаґо	1.00	Х. Козак, Рутерфорд	1.00
А. Третяк, І. Орендж	1.00	І. Боберський, Рачестер	1.00
Г. Тимчій, Бріджтон	1.00	Й. Сенишин, Геркімер	1.00
Р. Тенюк, Форт Вільям	1.00	А. Шеремета, Шикаґо	1.00
П. Тилятник, Филаделфія	1.00	О. Чмола, Боффало	1.00
О. Злупко, Честер	1.00	П. Ясіновський, Балтімор	1.00
М. Левенсон, Филаделфія	1.00	Й. Венґжин, Йонґстави	1.00
А. Лесів, Бронсвіл	1.00	Л. Кошіль, Торонто	1.00
Ф. Ґайда, Дітройт	1.00	С. Кійло, Сиракюз	1.00
А. Процак, Гарфілд	1.00	З. Гаврилик, Джанстави	1.00
А. Прокофіїв, Торонто	1.00	М. Горін, Мілвіл	1.00
П. Пугач, Боффало	1.00	Т. Ковальчишин, Нініґон	1.00
Я. Данилишин, Ню Йорк	1.00		
С. Савчишин, Ванкувер	1.00	Разом	$ 206.00
Д. Кришталович, Вудбайн	1.00	Раніше проголошено	$ 6,239.45
Т. Чагарин, Вунсакет	1.00		
І. Сенів, Кенмор	1.00		
П. Холявка, Ютика	1.00		
Т. Назарук, Ліхбурґ	1.00		
І. Кулініч, Шикаґо	1.00	Разом	$ 6,445.45

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

ВІДЗНАЧЕННЯ ДЕСЯТИЛІТТЯ СМЕРТИ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

5 березня відбулось засідання Комісії УВАН у ЗДА для вивчення і збереження літературно-мистецької спадщини Володимира Винниченка, присвячене 10-тиліттю з дня смерти письменника, який помер 6 березня 1951 року.

Голова Комісії, Григорій Костюк, відкриваючи засідання, зазначив, що понад п'ятидесятиліття літературно-громадська діяльність В. Винниченка залишила великий слід в усіх галузях українського мистецького, культурного і суспільного життя. Ця багатобічна діяльність письменника, вся його літературна спадщина потребує докладного наукового вивчення і систематизації. На черзі закінчення упорядкування архіву письменника, збирання матеріялу до наукової біографії і публікація недрукованих ще творів письменника. Недавно видана збірка „Пророк та невидані оповідання" є першою публікацією недрукованої спадщини В. Винниченка.

Доповідь Т. Кобзея— „Дипломатична акція В. Винниченка перед другою світовою війною" прочитав Г. Костюк. У цій доповіді, за документами і спогадами Т. Кобзея, подано цікаву інформацію про заходи В. Винниченка в роки 1937 1938 перед урядами основних тоді потуг світу (ЗДА, Канада, Англія, Франція, Німеччина й СССР) в справі збереження миру в світі і врятування України від тої страшної катастрофи, що її несла війна. За твердженням В. Винниченка, Україна була тоді основним об'єктом, на який була спрямована вся увага фашистської Німеччини. Війна Німеччини з Росією через Україну мала неминуче привести до світової війни. Щоб відвернути людство від такої перспективи, В. Винниченко пропонував, щоб уряди західних потуг (Англії, Америки, Франції і Канади) примусили СССР згодитись на плебісцит на Україні під суворим наглядом Ліґи Націй, в наслідок чого Україна мала б вийти із складу СССР і, ціною певних економічних зобов'язань на певний період перед Німеччиною і перед Росією стати політично незалежною державою з гарантованим членством у Лізі Націй. Ця акція Винниченка припинено десь менше, як на півдорозі.

Другою була доповідь В. К. Чапленка — „Образ В. Винниченка та інших діячів української революції 1917 року в романі Юрія Смолича—„Реве та стогне Дніпр широкий". Доповідач показав, як сучасна українська белетристика на Совєтській Україні, навіть в особах найкращих представників, спотворює українську історичну дійсність, українське національне відродження та його провідних діячів: С. Петлюру, М. Грушевського і В. Винниченка. Але історична правда є сильніша за всякі фальсифікаційні спроби, навіть коли їх роблять талановиті письменники.

Після доповідей була жвава дискусія, в якій узяли участь В. Голубничий, Д. Гумена, І. Замша, С. Зеркаль, К. Туркало, О. Чернова-Животко і Л. Чикаленко. Н. В.

ДОПОВІДЬ ОМЕЛЯНА ПРІЦАКА „ПЕРШИЙ МОНГОЛЬСЬКИЙ НАМІСНИК НА РУСІ"

Пленарну конференцію УВАН у ЗДА 10 грудня 1960 року відкрив президент Академії, проф. Ю. В. Шевельов, який привітав гостя з Европи, професора Гамбурського університету, Омеляна Пріцака. Цей учений з світовим іменем є одночасно фахівцем з алтайського мовознавства і з історії Середньої Азії, при чому його досліди в цих двох галузях взаємопов'язані і взаємодоповнюючі. В царині історії О. Пріцакові належить кілька монографій з історії осьманських турків. В ділянці мовознавства він визначився працями про мову гунів і протоболгарів, взяв участь у складанні великої колективної порівняльної граматики тюркських мов і опублікував ряд статей з алтайського мовознавства.

Доповідь О. Пріцака „Перший монгольський намісник на Україні" захопила авдиторію свіжістю підходу до історичних дослідів та перспективами, що їх відкриває використання досі незнаних світові східних джерел.

У вступі доповідач зауважив, що від давніх часів історію Европи починали від короткі згадки про кочовиків а детальний опис подій починався від пізніших часів. Але ж до 14-15 століття кочовики творили в Европі держави та імперії, об'єднували величезні території. Останнім здвигом була монгольська навала.

Монголи почали проникати з території теперішньої Манджурії, починаючи з 9-го століття. Монгольське плем'я, попри свою тодішню некультурність, відіграло величезну ролю в історії Европи. До цього значною мірою спричинились організаційні здібності Чінгіс-хана, який застосував нову воєнну тактику. Монголи перші в історії запровадили шпигунство на території, на яку збиралися нападати. Вони ж перші запровадили нову тактику бою: вождь ватажок не бився в лавах вояків, а керував боєм здаля. У монголів були невеликі дисципліновані групи, чого у европейців не було, хоч у них були величезні армії. Наприклад, в бою на річці Калка брало участь не менше 100,000 вояків.

Час монгольської Імперії надзвичайно цікавий і є багато джерел для вивчення. Доповідач подав короткий огляд головніших східніх джерел, зауваживши, що вивчення їх дає багато більше при одночасному порівнянні їх з европейськими джерелами, зокрема з старо-руськими літописами. Багато матеріялів містить історія династії Чінгісхана, під заголовком „Таємна історія монголів". Монгольський текст цієї історії був написаний китайськими знаками сорглифами 1252 року, але лише в 30-40-х роках цього століття він був розшифрований. Темою доповіді був огляд деяких розділів цього джерела.

Русь була найдалі висунена на захід володінням Чінгіс-хана. Згадане джерело містить наказ Чінгіс-хана новому намісникові України-Руси Менгеті, що змінив першого намісника, Куґін-Нойана, бо Чінгіс-Хан був незадоволений його пасивністю. Цей наказ написаний у надзвичайно поетичній формі. Монгольський намісник мав „мчати на коні так, щоб у гальопі пробивати скелі", мав „посилати повідомлення про свої подвиги" і не повинен був „пити з лози".

Історики з'ясували хто такі були Менгеті і його попередник—Куґін Нойан. Про це було дані в арабській праці Рашід-Едіна, писаній 1311 року. Обидва намісники були з династії Чінгіс-хана, були братами.

Питання—коли саме було встановлено монгольське намісництво на Україні, і на якій території—теж розв'язано: воно було встановлено влітку 1223 року, після відомого бою над річкою Калкою, що тепер зветься Кальміюсом: було лише на лівобережній Україні. Монголи були коло Києва, але на Правобережжі не були. Очевидно монголи розглядали Україну, як вихідний пункт для дальшого походу на захід.

Монгольські джерела вказують, що перше намісництво на Україні тривало кілька років. Відхід монголів зв'язують з походом на танґутів і смертю Чінгіс-хана.

Проф. Пріцак намагався простежити по джерелах дальшу долю перших намісників України. Він знайшов, що Куґін-Нойан брав участь у пізнішому поході на Русь, будучи на чолі війська з 30,000 вояків.

Проф. Пріцак закінчив свою доповідь двома окремими екскурсами. В першому він зупинився над датою бою над Калкою. У руських літописах є розбіжності—подаються різні роки між 1223 і 1226, а найбільше 1223 і 1224. Монгольські й арабські джерела подають 1223 рік. Докладні дослідження літописів показують причину цих розбіжностей. В ті часи на Україні було дві системи літочислення: одна починалася з березня, друга—з вересня. Пізніші компілятори сплутали і вказували різні роки. Друга плутанина з днем бою: одні літописи подають 31 травня, а інші 16 червня. Доповідач присвятив спеціяльну працю розв'язанню цього питання і перевірив коло 50 джерел. Всі руські писання базуються на одному джерелі—воєнному монгольському літописі. З руських джерел ясно, що було два бої над Калкою: 31 травня над самою річкою, а 16 червня—на горі, коли загинув руський князь. Кожний з компіляторів описував свого героя і вибирав дату, яка йому більше пасувала. Монгольських армій було дві—Джебе і Сюбетей. Вони воювали і з руськими князями, і між собою.

Другий екскурс доповідача був присвячений назві річки Калка, що вперше згадується в Іпатіївському літописі.

65-ЛІТНІ! Ви все ще можете забезпечитися в УНСоюзі. Не зволікайте, надробіть утрачений час!

Перша середньошкільна конференція СУСТА в Балтиморі

29-го і 30-го квітня відбулася в Балтиморі перша Конференція СУСТА, присвячена виключно проблемі української середньошкільної молоді. На Конференції виголошено три доповіді: Українське студентство і початки середньошкільного руху в Україні — Осип Зінкевич, голова студентського музею-архіву; Організоване студентство на еміграції—Константин Савчук, президент СУСТА; Чому середньошкільники? — Юрій Чапельський, голова Середньошкільного Гуртка при УСГ Балтимор.

Після доповідей відбулася цікава дискусія, в якій брали участь і середньошкільники. На Конференції винесено резолюцію, щоб справу середньошкільної молоді докладно обговорив наступний Конгрес СУСТА, який відбудеться 1-го і 2-го липня в Дітройті.

Конференцію проводила президія в складі: Микола Голінатий, перший віцепрезидент СУСТА—голова; Богдан Федасюк, голова Комісії Організаційних Справ СУСТА та Богдан Футей, голова УСГ-Клівленд—заступники; Таня Цибик і Ірена Притула—секретарі. Зареєстровано учасників—студентів і середньошкільників—понад 40 осіб. З нагоди Конференції Управа СУСТА, при співпраці УСГ-Балтимор і її Середньошкільного Гуртка, видала короткий історичний нарис про Союз Українських Студентських Товариств Америки.

Д-р В. Петришин найменований на члена Інституту Математичних Наук в Ню Йорку

В квітні ц. р. Інститут Математичних Наук при Ню Йоркському Університеті надав тимчасове членство молодому українському науковому робітникові д-р Володимирові Петришинові.

Рівночасно з членством, Інститут признав д-р Петришинові стипендію на поглиблення його наукових студій в ділянці теоретичної математики.

Інститут Математичних Наук належить до провідних наукових інституцій в ЗДА. В 1961 р. він нараховує 61 члена зі всіх країн світу, а більшість з них є науковцями з інтернаціональним стажем. В цьому році Інститут прийняв в свої ряди 14 нових вчених. Крім інших завдань, він дбає про виховання молодих наукових кадрів в ділянках математичної фізики, прикладної математики і математичної аналізи. Програму Інституту фінансує Наукова Фундація і американський промисл.

Володимир Петришин народився у Львові. Українську гімназію закінчив в Берхтесгадені в 1948 р. Високі Студії розпочав в Мюнхені на Технічній Високій Школі, а закінчив на Колюмбійському університеті дипломами Бакалавра, Маґістра. Докторат на тому ж університеті здобув в лютому ц. р. захистивши тему п. н. „Прямі і ітеративні методи при розв'язуванню операторних рівнань в просторах Гільберта."

В своїй праці д-р В. Петришин застосував нові методи для приблизного розв'язування оперативних рівнань в просторах Гільберта, які включають знані методи Ріца, Галеркіна, моментів М. Кравчука, найменших квадратів, а також різних методів типу градієнта. Ці методи можна вживати для розв'язування альгебраїчних інтегральних і диференціяльних рівнань.

Д-р В. Петришин є членом Наукового Тва. ім. Шевченка, „Пласту" і інших українських організацій.

Молодому науковцеві бажаємо багато успіхів! Р. І.

$818 мільйонів на приспішення будови автострад

Вашингтон. — Президент Кеннеді зарядив видати на будову автострад $818 мільйонів, хоч цю суму нормально можна було видати аж після 1-го липня, це значить тоді, коли починається новий фінансовий рік 1961—1962. Це вже друге подібне зарядження Президента, бо 2-го лютого він дозволив був видати з державної скарбниці $718 мільйонів, хоч їх мали видати аж 1-го квітня. Сума $818 мільйонів, — це фонди, призначені на перший квартал фінансового року 1961—1962. Цю суму розділяють поміж окремі стейти. Уряд платить 90 відсотків на будову стейтових автострад і 50 відсотків на конструкцію інших шляхів. Найбільше дістане стейт Огайо. — $6.120.000. Каліфорнія — $72.189.000 і Ню Йорк — $41.105.000, а найменше Порто Ріко — $1.995.000 і Ровд Айленд — $3.818.000 та Делавер — $3.438.000.

У Ливані криза уряду з приводу його непевної невтральности

Бейрут. — Прем'єр Саеб Салям подався в минулу середу 17 ц. м. до димісії, вирішивши, що вотум довір'я, який його дістав кілька днів тому з парляменті, було приняте такою малою більшістю, що він не матиме шансів втриматись довший час. Президент Фуад Шегаб доручив йому створити новий уряд. Формально причиною кризи є гостра критика збоку опозиції на адресу фінансової політики уряду та адміністраційних, головно виборчих, зловживань. Але насправді, — твердять західні кореспонденти, — в Ливані продовжується внутрішня боротьба між націоналістами, звеличниками президента З'єдиненої Арабської Республіки Гамаля Абдель Нассера, та ливанськими арабами прозахідньої орієнтації. Ця внутрішня боротьба мала кілька років тому характер громадянської війни і спонукала була ЗДА до збройної інтервенції, внаслідок якої власне й прийшло до „невтралізації" Ливану. Раймонд Едд, лідер прозахідного табору, закидає Саеб Салямові, що він під покришкою невтралізму веде Ливан під руку Нассера, що має амбіції з'єднити всі арабські країни під своєю владою.

Де Ґоль прибув до Бонну на конференцію з Аденауером

Бонн. — Французький президент Шарль де Ґоль прибув у минулу неділю 21 травня до столиці Західньої Німеччини на конференцію з західньо - німецьким канцлером Конрадом Аденауером. Найважливішими актуальними проблемами, що їх мають передискутувати два лідери, є устійнення спільної лінії супроти нового політичного наступу Совєтів проти свободи Західнього Берліну, становище Франції і Західньої Німеччини щодо заповідженої конференції през. Кеннеді з Хрущовим у Відні, справа прийняття Англії до Спільного господарського ринку 6-ох континентально - европейських країн та політика обох держав на терені НАТО. Де Ґоль прибув до Німеччини із скріпленим авторитетом після здавлення бунту генералів в Альжирі та розпочатої французько - альжирської конференції.

На кордоні Пакистану й Афганістану — завзяті бої

Карачі. — В суботу й неділю, 20 і 21 травня ц. р., прийшло до перестрілки на пакистансько - афганському кордоні, яка ступнево перетворилась в затяжні бої. Пакістанське летунство зробило налет на високо-гірські афганські позиції. Говориться про кількох вбитих афганців, але нічого не оприлюднено про пакістанські втрати. Цей останній інцидент вибух у зв'язку з затяжною і наче б то традиційно ворожнечею між різними племенами, при чому Пакістан, що постав з поділу колишньої коронної колонії Індії на Індію і Пакістан, одідичив в спадщині також так звану проблему Пуштуністану. Плем'я патанів, або пахтунів чи пуштунів, було розділене кордоном встановленим в 1893 року та затвердженим в 1921 році, за англійського панування. Пакістан уважає, що цей кордон обов'язує і нині, але Афґаністан оспорює це та підтримує претенсії названого племени до створення окремої держави Пуштуністану. Пакістанська армія куди сильніша за афґанську, бо вона узброєна американською новітньою зброєю. Афґаністан дістає постачання зброї з Совєтів, які прислали теж туди своїх військових інструкторів і дають Афґаністанові видатну фінансову допомогу.

Справа сеґреґації

Вашингтон. — 17-го травня повний Сенат нараджувався над законопроєктом про федеральну допомогу школам, і в тому дні виринула справа об'єднання шкіл для білих і кольорових учнів, яка може перешкодити ухваленню цього проєкту, згідно з яким держава мала б дати на шкільну допомогу $2.550.000.000. Південні демократичні сенатори, без порозуміння з партійним сенатським проводом, предложили до цього закону поправку про те, щоб уряд не міг використовувати новий закон на те, щоб натискати до швидшого об'єднання шкіл. Сенат відкинув цю поправку більшістю 70-ох до 25-ох голосів, але південні демократичні сенатори зголосили негайно іншу поправку, яку мають розглядати в п'ятницю 19-го травня. Цю поправку зголосили сенатори — Стром Тирмонд із Південної Каролайни і Герман Толмадж із Джорджії. Не є відомо, яка доля зустріне цю поправку в Сенаті.

● Визначні ньюйоркські громадяни вирішили зібрати з добровільних пожертв таку суму, за яку можна б було викупити з неволі в Кастра тих кубинських повстанців, яких захопив був Кастро під час висадки в дні 17-го квітня. Кастро заявив, що він „виміняє" цих полонених за 500 бульдозерів і гусеничних тракторів.

● Департамент торгівлі повідомляє, що крайова продукція в першій чверті цього року, це значить від січня до березня, виносила $499,800,000,000 в річному співвідношенні і була на $3,700,-000,000 нижча від останньої чверті в 1960 р. і на $1,200,000,-000 менша від продукції в першій чверті 1960-го року.

Посмертні згадки

Іван ВИШИНСЬКИЙ — член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 334 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, упокоївся в Бозі в дні 9-го квітня 1961 р. в Грейс Госпітал. Покійний народився 1898 року в селі Ліпна, пов. Турка, в Зах. Україні. Воєнна хуртовина розлучила його з рідною землею і кинула в далеку чужину. Покійний залишив у глибокому смутку дружину Катерину, доньку Ольгу і сина Василя в Краю, та брата Петра в Монтреалі, Канада. Похорон відбувся 12-го квітня 1961 р., з пох. заведення до української кат. церкви св. ап. Петра і Павла де при великій участі Родини, Знайомих і Членів Т-ва була відправлена Служба Божа з прощальним словом. Покійного поховано на цвинтарі св. ап. Петра і Павла. — Вічна Йому Пам'ять! С. Бохонок, секр.

Анна СОКОЛ — довголітня членка Т-ва ім. Б. Хмельницького, Відд. 158 УНСоюзу в Брукліні, Н. Й. померла наглою смертю в дні 16-го травня 1961 р. Покійна прожила 56 років. Народилася у Брукліні 1905 року. До УНСоюзу вступила 1934 р. Полишила у глибокому смутку чоловіка Юрія, заст. предс. 158 Відділу УНСоюзу в Брукліні та бувш. конвенційного делегата, 3 синів Юрія мол. і Кеннета-Петра, 6 внуків, 2 братів Йосифа і Івана Г. Робертса, відомого адвоката і дальшу родину. Похорон відбувся в суботу, 20-го травня 1961 року, з пох. заведення до церкви св. Духа, при Н. 5-ій вул. в Брукліні. — Вічна Їй Пам.! П. Дубовецький, секр.

ТАРЗАН, ч. 4649. Мавполюд бачить пустиню!

BEFORE POMEROY COLLAPSED IN DEATH HE WAS REWARDED WITH A VIEW OF HIS PRECIOUS TEMPLE.

THE APE-MAN STRODE FORWARD, CURIOUS ABOUT HIS ENEMY'S OBSESSION—

BUT A SURPRISE GREETED HIM FROM THE CLIFF'S EDGE HE SAW ONLY A VAST EMPTINESS BELOW—A BARREN VALLEY!

Поки Померой втратив притомність в смерті, він дістав в нагороду вид своєї дорогоцінної святині.

Мавполюд ішов вперед, зацікавлений настирливою думкою свого ворога...

Але його зустрінула несподіванка. Із краю скали він побачив тільки широку порожнечу внизу... Неродючу долину!